

Kopsoli

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

2004. gada septembris

www.lns.lv

Nr. 23 (867)

Nedzirdīgo diena – attīstībā

Intervija ar LNS viceprezidenti Marutu Piternieci Ilze Kopmane

□ Kad un kā sākās Nedzirdīgo dienas atzīmēšanas tradīcija?

— Padomju laikā tas neotika. 1994. gadā pirmoreiz izgājām Jāņa sētā, tas ir, sabiedrībā, ar improvizētu koncertu pašiem sev un nejausiem garāmgājējiem. Bija pašdarbnieki no Rīgas un no dažām biedrībām — valmieriešus atceros ar viņu «vecmeitām»... un Čaplīnu Ivetas Lāces personā.

□ Tātad apritējusi jau pilna desmitgade, kopš katru gadu kaut kur pulcējamies kopā? Palūkosimies vēsturē!

— No Jāņa sētas pārcēlāmies uz Vērmanīdārzu. Tur brīvā dabā koncerts ritēja demokrātiskā gaisotnē. Cilvēki nāca un gāja, atsaucība bija liela gan no pašdarbniekiem, gan skatītāju puses. Taču pēc dažiem gadiem skatuve nodega, vajadzēja meklēt citu vietu.

Uz vairākiem gadiem to atrodām Latviešu biedrības namā, kamēr telpas ar vairāk nekā 500 vietām kļuva skatītāju zālē par šaurām.

Nu jau otro gadu nāksim kopā Kongresu namā.

□ Viss liekas tik vienkārši, to pārstāstot. Bet droši vien daudz darba un rūpju tam visam apakšā?

— Pagājušā gadā kopā bijām ap tūkstoš cilvēku, un tas ir krietns skaits, kas uzliek lielus pienākumus. Jādoma par to, lai nedzirdīgie kā sabiedrības daļa sevi prezentētu no vislabākās puses — gan koncertā uz skatuves, gan skatītāju zālē.

Tas ir nopietns organizatoriskais darbs, sākot ar telpu, tehnikas, informācijas nodrošinājumu un beidzot ar koncertnumuru atlasīšanu jau LNS festivāla laikā pavasarī un rudenī, saskaņojot to ar skolām un bērnudārzēm. Gadu gaitā mainās arī programmas ievirze un scenārijs — nāk klāt jauni žanri, pasniegšanas formas, mainās dalībnieku sastāvs.

□ Koncerts mums vienmēr izdevies, nav ko teikt, bet kā ir ar Pasaules Nedzirdīgo dienu — vai izjūtam savu saikni ar citiem nedzirdīgajiem pasaulē?

— Savā darbībā ikdienā

LNS apliecinājusi gatavību iekļauties pasaules apritē. Esam iestājušies Pasaules nedzirdīgo federācijā, Eiropas Nedzirdīgo organizācijā, esam Eiropas Invalīdu foruma dalībvalsts utt.

Mūsu pārstāvji piedalās dažādos starptautiskos nedzirdīgo pasākumos — festivālos, kongresos, radošās nometnēs, forumos. Arī jauniešu un sporta organizācijām ir plašas kontaktspējas. Var uzzināt jaunumus, apgūt tiešā veidā, var arī izmantot iespējas, ko sniedz Internets utt. Tiesa, daudzkreiz šķērslis kļūst valodas barjera.

Šai ziņā daudz vēl jādara, lai mums būtu kvalificēti tulki, kas pārvalda angļu valodu, lai mums veidotos zinoša, izglītota jaunā paaudze.

□ Ko tieši būtu jāmācās no ārzemju pieredzes?

— Gribētos vairāk uzzināt, kā dažādās valstīs nevalstiskās organizācijas panāk sekmīgu sadarbību ar savu valdību, pašvaldībām, kādu palīdzību tās saņem. Visa darba pamatā taču ir finanses. Ja naudas nav, grūti realizēt vislabākās ieceres. Šai ziņā mums vēl daudz darāmā.

Kas attiecas uz kultūras dzīvi, liekas, ka mūsu pašdarbnieki (dejoņi, aktieri, mīmi utt.) varētu godam pārstāvēt Latviju dažādos festivālos, koncertos.

Ārzemēs cilvēki uz savu klubu, uz saietu vietu (krodziņu vai tml.) parasti dodas papļāpāt, iemalkot kafiju, alu vai ko

Nobeigums 2. lpp.

Šajā numurā

Šis «Kopsoli» numurs veltīts Pasaules Nedzirdīgo dienai — līdz ar to nedzirdīgo dzīvei pasaulē un Latvijā — saistībā ar pasaules norisēm.

> 1. lpp. LNS viceprezidente Maruta Piterniece dalās pārdomās par Nedzirdīgo dienas aizsākumiem Latvijā pirms desmit gadiem. Kā bija toreiz, kā ir tagad, kā pasaule ienāk mūsu organizācijā, kā mēs izejam pasaulē.

> 2. — 3. lpp. Immures sagatavotā materiālu kopa no Interneta — pārdomas par nedzirdību — kā to uztver un izjūt paši nedzirdīgie cilvēki. Interesanti fakti un notikumi no nedzirdīgo dzīves. Uzskati par nedzirdību — mīti un stereotipi.

> 4. — 5. lpp. Par to, ko spēj sasniegt cilvēki, par spīti nedzirdībai: strādāt interesantu darbu, ceļot apkārt pasaulei, uzstādīt Ginnesa rekordu, tikties festivālā Baltijas naktīs Somijā.

> 6. — 7. lpp. Sporta ziņas — arī saistībā ar pasauli: mūsu šahisti piedalās sacensībās Vācijā, bet pirmajam latviešu nedzirdīgajam olimpietim Pēterim Ugāram — 90.

> 8. lpp. Turpinās sporta ziņas un mīļus sveicienus saņem visi oktobra jubilāri.

Nedzirdīgo diena...

Sākums 1. lpp.

stiprāku, bet ne piedalīties mēģinājumos, lai izkoptu savus talantus kādā žanrā.

☐ **Vai te, Latvijā, būtu iespējams nedzirdīgajiem sarīkot kādu lielāku pasākumu starptautiskā mērogā?**

— Tikai dažādu projektu ietvaros, jo tas prasa lielu naudu. Nākamavasari vienu šādu projektu realizēs ar ES fondu atbalstu. Tad Nedzirdīgo forumā varēsīm uzklaust vairāku ārzemju ekspertu pieredzi un uzzināt par jaunumiem pasaulē.

☐ **Kādas izjūtas jūsos raisa Nedzir-**

dīgo dienas pasākumi?

— Gaidu tos, gatavojos ar lielu satraukumu. Kaut viss izdotos, kā iecerēts, kaut negadītos neparedzētas kļūmes, aizķeršanās, kaut pašdarbnieki un skatītāji būtu apmierināti ar gala iznākumu. Pēc tam vēl labu laiku nevaru atiet no šī notikuma. Analizēju, pārdomāju, izdaru secinājumus tālākai rīcībai, nākamai reizei.

☐ **Tātad visai maz prieka no šī pasākuma tiek pašai?**

— Priecāties patiešām nav laika. Ja nu vienīgi gūtais gandarījums – par mūsu pašdarbnieku varēšanu, par arvien disciplinē-

tākiem un atsaucīgākiem skatītājiem, par sabiedrības uzmanību, ko izpelnās šis pasākums.

☐ **Ko jūs novēlat nedzirdīgajiem cilvēkiem Latvijā Nedzirdīgo dienas noskaņā?**

— Teikšu tā, kā vienmēr esmu domājusi, — šī diena nav svētki un citam citu tajā nav jāapsveic. Izmantosim lielisku iespēju būt visiem kopā un šajā lielajā kopumā izjust sevi kā cienīgu sabiedrības daļu – Latvijā un pasaulē. ♦

Pasaules nedzirdīgo diena/ nedēļa

Inese Immure

Pasaules Nedzirdīgo Federācija 1957. gadā Romā nolēma, ka turpmāk visā pasaulē katru gadu septembra pēdējā nedēļā atzīmējama Nedzirdīgo Sarprasanas Diena vai Nedēļa, lai cildinātu nedzirdīgo cilvēku kultūras un valodas unikalitāti. Šī septembra nedēļa izvēlēta tāpēc, lai pieminētu un atcerētos 1. Pasaules Nedzirdīgo kongresu, kas notika pēdējā septembra nedēļā 1951. gadā.

Šīm ikgadējā pasākuma aktivitātēm var būt vairāki mērķi. Dažus no tiem iepazīsīm šajā «Kopsoli» materiālu kopā.

> **Raksts «Kas ir nedzirdīgs, un kas ir Nedzirdīgs?»** tiek piedāvāts, lai mēs, nedzirdīgie, izprastu attieksmi pašiem pret sevi.

> **Ziņa no Dienvidāfrikas (15. septembris, 2004.) «Nedzirdīgs žurnieks viens pats ceļojumā apkārt pasaulei»** ir spilgts piemērs tam, lai gan dzirdīgie, gan nedzirdīgie atzītu to, ka «Nedzirdīgie cilvēki var darīt visu, izņemot dzirdēt!»

> **Raksts par «Zīmju valodas kafejnīcu»** pastāsta, kā dzirdīgie var iepazīties ar zīmju valodu savdabīgā veidā.

> **Un visbeidzot «Izplatītākie mīti un stereotipi par nedzirdību»** ir izvēlēti tāpēc, lai dzirdīgie būtu spējīgi atšķirt nepareizos priekšstatus no faktiem par nedzirdību un nedzirdīgo kultūru, kā arī lai mēs, nedzirdīgie, celtu savu pašapziņu. Nedzirdīgo diena ir vislabākais iemesls, lai tos publicētu tieši tagad.

Kas ir nedzirdīgs, un kas ir Nedzirdīgs? (n vai N?)

Karoline O'Nila (Lielbritānija) mēģina rast atbildi uz to.

Tas ir ļoti sarežģīts jautājums, un šeit nav pareizas vai nepareizas atbildes – katram ir sava atšķirīga pieredze, kas viņu veido kā Nedzirdīgu vai nedzirdīgu. Bet kā jūs pateiktu, kas ir Nedzirdīgs un kas ir nedzirdīgs? Vai tiešām ir tik vienkārši sadalīt cilvēkus?

Vēl mazliet skaidrībai — nedzirdīgs cilvēks sevi uzskata vai nu par nedzirdīgu (ar mazo burtu n) vai Nedzirdīgu (ar lielo burtu N). Bet kāda ir atšķirība?

Ar mazo burtu

Būt «nedzirdīgam» (ar mazo n) nozīmē medicīnisku definīciju par nedzirdību: jums ir dzirdes zudums, bet jūs izvēlaties (vai neizvēlaties) tiesības būt spējīgam funkcionēt ar nedzirdīgo kopienu. Jūs vairāk piederat orālistiem — iespējams, domājat, ka zīmju valoda ir velna pēcnācēja. Nu, tas ir mazs pārspilējums, bet parasti šie nedzirdīgie cilvēki lieto orālo komunikāciju. Viņiem var būt mazas zināšanas par zīmēm uz runas valodas gramatikas bāzes, bet tas nepadara viņus par nedzirdīgo kultūras pārstāvjiem.

Senāk valstīs, kur rekomendēja vai piespieda nedzirdīgos bērnus būt orāliem, pastāvēja doma, ka zīmju valoda var sabojāt nedzirdīgam izglītību, ka tā neļaus viņiem dabūt darbu vēlākos gados. Tāds uzskats diemžēl vēl pastāv arī mūsdienās.

Ja jūs uzsāktu sarunu ar šiem nedzirdīgajiem cilvēkiem un jautātu viņiem par dzirdes zudumu, viņi teiktu, ka gribētu dzir-

dēt «mazliet vairāk». Tā viņi jūtas ar mūzikas, radio un citu dzīves aspektu trūkumu. Viņi labāk izvēlas runas valodu un lasīšanu no lūpām nekā zīmju valodas mācīšanos. Viņi ignorē visus nedzirdīgo kopienas aspektus, un viņiem trūkst nedzirdīgā lepnuma. Viņi labāk izliktos par dzirdīgiem.

Ar lielo burtu

Vārds Nedzirdīgs (ar lielo burtu N un brīžiem ar visiem lieliem burtiem) tiek lietots attiecībā uz cilvēkiem, kuri ir nedzirdīgie kā kultūras grupas pārstāvji. Šie cilvēki aktīvi lieto zīmju valodu, viņi sevi uzskata par piederīgiem nedzirdīgo kultūrai un nedzirdīgo kopienai. Šie cilvēki ir lepnī par savu vizuālo valodu un neuzskata nedzirdību par invaliditāti. Viņi uzskata Nedzirdību kā tādas kultūras sasniegumu, kas lauzusi jaunus ceļus un ar to ieies vēsturē.

Šie cilvēki iestājas par to, lai zīmju valoda tiktu oficiāli atzīta, cīnās par labākiem izglītības standartiem N/nedzirdīgiem bērniem. Galvenie pasākumi šajā gadā, ko organizēja nedzirdīgo kultūras pārstāvji, notika ar saviem karogiem un T — krekliem, kas demonstrē ar lepnumu, ar lielu cieņu piederību Nedzirdīgo kopienai. Šie pasākumi iekļauj gājienus ar prasību par zīmju valodas atzīšanu, konferences, kas attiecas uz nedzirdīgo izglītošanu, un citus līdzīgus tematus. Vēl ir socializēšanās pasākumi — nedzirdīgo klubu iknedēļu vai mēnešu apmeklējumi Londonā. Tajos visos piedalās cilvēki, kas nebaidās būt atšķirīgi un neslēpjas kaut kur ēnā.

Karolīnes domas

Es sevi uzskatu par Nedzirdīgu kultūras nozīmē, tā ir mana Nedzirdīgā identitāte. Es nēsāju savu nedzirdību uz savas piedurknes un uzskatu to par manas dzīves galveno daļu. Es neuzskatu Nedzirdību par invaliditāti: *nav nekā, ko es nevarētu darīt tāpēc, ka nedzirdu*. Es to labāk sauca par sava rakstura svarīgāko aspektu, kas mani veido. Ja es nebūtu nedzirdīga (šeit es domāju gan dzirdes zudumu, gan ne-

dzirdību kultūras nozīmē), man nebūtu tādu izdevību, kādas man ir tagad. Ļoti iespējams, es dzīvotu kopā ar vīru un diviem rakariem, kā mājsaimniece.

Priekš manis būt Nedzirdīgai nozīmē to, ka es vairāk cenšos mainīt lietas — padarīt tās vieglāk saprotamas un pieejamas. Tāpēc es strādāju presē — agrāk šis darbs daudziem no mums nebija pieejams, bet tas lēni mainās. Man patīk domāt, ka ir kaut kas, ko es varu aktīvi veicināt. Es to daru, bet man ir jautājums par šo definīciju, kas tas ir — būt Nedzirdīgam vai nedzirdīgam? Vai patiešām varam to nošķirt tik vienkārši? Vai tā ir tikai aptauja, kuras rezultāti skaidri pateiks: «jūs piederat šeit, un jūs piederat tur»?

Es runāju gan ar balsi, gan lietoju zīmju valodu, tāpēc ka esmu tā audzināta. Es kļuva nedzirdīga pēc meningīta, kad man bija 5 gadi, un apmeklēju parasto skolu. Es iepazinu Marijas Hares nedzirdīgo skolu, kad man bija 11 gadi.

Es kļuva «Nedzirdīga» pēc 16 gadiem, kad apmeklēju savu pirmo nedzirdīgo mītiņu. Tagad es vairāk vai mazāk tekoši sarunājos zīmju valodā, bet es varu arī runāt. Tad kurā grupā es vairāk iederos? Es protu zīmju valodu, tad vai esmu Nedzirdīga? Es varu runāt, tad vai esmu nedzirdīga?

Vai vēl os atgūt dzirdi?

Man kādreiz jautā, vai es izmantotu izdevību atgūt dzirdi. Mana automātiskā atbilde vienmēr bijusi: «Nē, protams, nē!». Esot godīgai pret sevi — vai patiešām es tā teiktu, ja dzirdes atgūšanas tehnoloģijas būtu pieejamas? Atbildēt uz šo varbūtības jautājumu ir viena lieta, bet reālā dzīvē?

Tādas tehnoloģijas agrāk nebija, bet kas tad notiktu, ja tās tomēr būtu pieejamas? Man patīk būt Nedzirdīgai, tas padara mani par drošu, pašpārliecinātu cilvēku, tādu, kāda esmu, un šodien es nomainītu to ne pret ko. Tomēr es vēlētos zināt, kā tas ir — klausīties mūziku vai iet pa ielu, sarunājoties ar mobilo telefonu. Droši vien katrs vēlētos to izjust.

Tātad — kas es esmu? Vai esmu Nedzirdīga, vai arī nedzirdīga? Vai būtu jāveido jauna kultūras grupa? Vai mums vajadzētu nomest važas, kas iesloga mūs stereotipos un apkāmp tuvāko N/nedzirdīgo, neskatoties uz viņa politisko statusu, dzirdes zudumu vai valodas izvēli? Vai mums nevajadzētu nojaukt šo kultūras barjeru? P.S. Kā domājat jūs, «Kopsoli» lasītāji?

Nedzirdīgs jurnieks viens pats ceļojumā apkārt pasaulei

Holisva Zulū (Dienvidāfrika) aprak-

sta Čarlza de Villira mēģinājumu būt par pirmo nedzirdīgo jurnieku.

Daudzi cilvēki atsakās no saviem sapņiem un centieniem savas invaliditātes dēļ, bet iesācējs jurnieks Čarlzs de Villirs mēģina būt pirmais nedzirdīgais, kas kuģo apkārt pasaulei viens pats ar savu jahtu.

De Villirs dzīvo Teksasā (ASV) kopš 1992. gada. Šī gada septembrī viņš ieradās Durbanā, Dienvidāfrikā (DĀR), lai salabotu savu jahtu un apciemotu ģimeni. Viņš jūras braucienu uzsāka martā, apmeklēja Panamu un Austrāliju, bet ceļā uz Keiptaunu (DĀR) jahta sabojājās.

Lai gan de Villirs ir piedzīvojis daudzas grūtības, viņš ir apņēmis pabeigt savu braucienu līdz Ziemassvētkiem, jo viņš vienmēr gribējis burāt apkārt pasaulei viens pats. Tagad viņš īsteno savu sapni.

«Es gribu parādīt visiem nedzirdīgajiem cilvēkiem, ka tas ir iespējams, ja vien patiesi grib kaut ko darīt un ir braukšanas tiesības. Man vēl ir garš ceļš priekšā,» apgalvo de Villirs.

Tā nebija mierīga kuģošana. Viņš piedzīvojis šausmīgas vētras, ticis apzagts, kamēr jahta stāvēja Samoa ostā vētras dēļ, bet viņš spēja pārvarēt visus šķēršļus.

«Dažreiz esmu nobijies, bet man ir satelīta sistēma avārijas gadījumiem un ir gultas vibrators, kas reaģē, ja kaut kas notiek. Visu laiku turu acis vaļā, cenšos būt modrs, cik vien iespējams.

Tā domā tēvs

Viņa tēvs, Džons de Villirs, nevarēja noslēpt savu savīļojumu par dēla uzņēmību, mēģinot apcelot pasauli ar jahtu. «Es esmu tik laimīgs, ka viņš beidzot var dzīvot saskaņā ar savām vēlmēm. Viņš ir vizitīrgākais puisis, kādu pazīstu, un ir daudz ģimeņu un cilvēku visā pasaulē, kas apbrīno viņu par to. Mans dēls ir pieredzējis daudz diskriminācijas savas dzīves laikā, īpaši kad viņš nevarēja atrast darbu tāpēc, ka cilvēki negribēja nodarbināt nedzirdīgo. Čarlzs pierāda, ka nedzirdīgie cilvēki spēj veikt daudz ko. Esmu lepns par to. Ģimenēm ar nedzirdīgiem bērniem vajadzētu atļaut viņiem būt visas sabiedrības daļai, nesargāt viņus no sabiedrības — viņiem jānodod iespēja pierādīt, ko viņi spēj darīt,» uzskata de Villirs seniors.

Zīmju valodas kafejnīca

Karolīne Viatta (BBC) apraksta savus iespaidus par īpašo kafejnīcu.

Parīzē ir kafejnīca, kas atšķiras no pārējām. Pieejot tuvāk, šķiet, klienti žestikulē mazliet vairāk nekā parasti — pat ņemot vērā gallu rokas žestu ekspresivitāti. Un oficianti un oficiantes atbildot arī žestikulē. Tomēr viņi nestrīdas, un patiesībā kafej-

nīca ir diezgan klusa salīdzinājumā ar parasto trokšņu līmeni, kāds valda pusdienlaikā pilnajos Parīzes bistro.

Kad jūs apsēzaties un turat rokā ēdienkarti, viss noskaidrojas. Šis ir franču bistro, kur nedzirdīgie un dzirdīgie var kontaktēties uz vienlīdzīgiem pamatiem. Lielākā daļa no 45 štata darbiniekiem ir nedzirdīgi, tāpat arī daudzi klienti ir nedzirdīgi.

Tiem, kuri šeit nav spējīgi saprast zīmju valodu vai ēdienkartē uzrakstīto, tiek piedāvāta ātra konsultācija: ēdienkartē attēlotas visas galvenās zīmes, kuras nepieciešamas, lai varētu pasūtīt ēdienu.

Savienojiet pirkstus torņa smailes formā un jūs dabūsi smalki sagrieztus kartupeļus — čipsus. Augšupejoša riņķveida kustība ar abām rokām apzīmē putojošu dzērienu, jūs dabūsi glāzi limonādes.

Ēdienkarte satur arī pilnu franču zīmju valodas alfabētu sarakstu, kas rādāms ar vienu roku, ne tā kā britu zīmes, kur jāizmanto abas rokas.

Ja kāds vēl tad nav spējīgs pasūtīt sev ēdienu, tad vienmēr var norādīt vai uzrakstīt vajadzīgo, bet lielākā daļa klientu, šķiet, ar prieku pieņem šo izaicinājumu, un personāls ir laimīgs šeit apkalpot ikvienu ienācēju.

Izplatītākie mīti un stereotipi par nedzirdību

MĪTS (izdomājums): *Visi dzirdes zudumi ir vienādi.*

FAKTS: viens vienīgs termins «nedzirdība» aptver plašu loku dzirdes zudumu, kas ļoti atšķirīgi ietekmē personas spēju uztvert skaņu un tādā veidā saprast runu.

MĪTS: *Nedzirdīgi cilvēki ir mēmi.*

FAKTS: Daži nedzirdīgi cilvēki runā ļoti labi un skaidri, citi nē, tāpēc ka viņiem dzirdes zudums traucē iemācīties runas valodu. Nedzirdībai vienmēr ir neliela ietekme uz balsi saitēm, un tikai nedaudz nedzirdīgie ir patiesi mēmi.

Jebkurā gadījumā tāds vārds kā «kurlmēms» ir novecojis un tiek uzskatīts par apvainojošu šodien.

MĪTS: *Visi nedzirdīgie cilvēki var nolasīt no lūpām.*

FAKTS: Lasīšana no lūpām ir prasme, kas vieniem var būt, bet citiem nē. Kontaktējoties pat ar vislabākajiem lasītājiem no lūpām, ir svarīgi atcerēties, ka tikai ap 25% no runas ir nolasāma no lūpām. Tas ir tāpēc, ka daudzām runas skaņām ir identiskas mutes kustības. Piemēram, burti b un p uz lūpām izskatās precīzi vienādi.

MĪTS: *Dzirdes aparāti pilnīgi izlabo dzirdes zudumu.*

Izplatītākie mīti un stereotipi ...

Sākums 4. lpp.

FAKTS: Dzirdes aparāti ir palīgierīces, kas uzlabo dzirdi dažiem indivīdiem. Dzirdes aparāts «nelabo» dzirdi, bet tikai pastiprina skaņu. Šis tehniskais palīgīdzeklis var dot iespēju dzirdēt kāda balsi, kaut arī nenodrošina noteiktu vārdu saprašanu. Tāpēc, ja kāds nēsā dzirdes aparātu, tas nenozīmē, ka persona dzird normāli.

MĪTS: Visi nedzirdīgie cilvēki lieto zīmju valodu.

FAKTS: Daudzi nedzirdīgi cilvēki, sevišķi tie, kas dzirdi zaudējuši pirms valodas attīstības, lieto zīmju valodu. Daudzi citi nē. Pie tam pastāv vairāki zīmju valodas sistēmas veidi

MĪTS: Nedzirdīgi cilvēki nav jutīgi uz skaņām.

FAKTS: Daži dzirdes zuduma veidi patiesībā izceļ jutību uz skaņām. Skaļas skaņas kļūst izkropļotas un neērtas. Dzirdes aparāta lietotāji bieži sastopas ar ļoti nepatīkamām skaņām skaņām, kuras ievērojami pastiprina viņu aparāti.

MĪTS: Neparasti skanoša izruna nozīmē, ka nedzirdīgs cilvēks ir mazāk intelektuāls.

FAKTS: Izrunas attīstība ļoti atkarīga

no paša spējas dzirdēt sevi runājam. Nedzirdīgajiem cilvēkiem nav pamata izrunas mācīšanai, kuru dzirdīgie uzskata kā pašu par sevi saprotamu. Dzirdēšanas spēja nav saistīta ar inteligenci. Tomēr sabiedrības zināšanu trūkums par nedzirdību bieži ierobežo nedzirdīgo cilvēku iespējas tikt pie labas izglītības un būt nodarbinātiem dažādās sfērās.

MĪTS: Nedzirdīgie cilvēki nav ļoti atjautīgi vai izglītoti tāpēc, ka viņi nav iemācījušies runāt vai nelieto pienācīgi savas valsts valodas gramatiku.

FAKTS: Nedzirdīgo kopienas galvenā valoda vai pirmā valoda ir savas valsts zīmju valoda; valsts valoda ir otrā valoda.

MĪTS: Cilvēki, kuri ir nedzirdīgi, ir ideāli darbinieki trokšņainā darba vidē.

FAKTS: Noteiktas vibrācijas dabas skaļi trokšņi var radīt papildu kaitējumu dzirdes sistēmai. Personas, kuras ir nedzirdīgas, vajadzētu algot visos darbos, kuros viņiem ir prasmes un talants veikt.

MĪTS: Cilvēki, kuri ir nedzirdīgi, nevar būt ārsti.

FAKTS: Cilvēki, kuri ir nedzirdīgi, var būt ārsti, advokāti, aktieri — jebkas, par ko viņi grib būt.

MĪTS: Cilvēki, kuri ir nedzirdīgi, nevar

un pati izlēma savu turpmāko dzīves ceļu.

Pēc pamatizglītības iegūšanas kārtoja ieskaites nokļūšanai nedzirdīgo Galaude-
tas universitātē un sāka mācīties sagatavo-
šanas kursus. Pēc pieciem gadiem beidza
šo universitāti ar bakalaura grādu angļu
literatūrā.

Tālāk sekoja nejauša iepazīšanās ar profesionālu aktrisi no ASV Nacionālā nedzirdīgo teātra un iesaistīšanās tā darbā kā aktrisei. Tas bija sākums vēlākai karjerai kino un teātra mākslā, kur viņa tēloja nedzirdīgo lomas. Tā, piemēram, Brodvejas teātrī viņa sākumā bija dubliere dzirdīgai aktrisei lugā «Mazā dieva bērni», bet drīz vien kļuva par vienīgo šīs lomas izpildītāju, jo režisors atzina, ka dzirdīgam cilvēkam ir visai grūti notēlot nedzirdīgu.

Pēc tam Džuliāna nolēma kinodarbā pārvērst kāda tuva drauga lugu rakstnieka darbu un uzrakstīja scenāriju kinofilmam par nedzirdīgo dzīvi «Mīlestība neklusē».

Radās iecere uzņemt filmu, bet trūka naudas. Finanšu meklēšanu Džuliāna atce-
ras kā vissmagāko viņas dzīvē. Cerības nomainīja vilšanās, nācās ciest pat trūkumu, bet galu galā izmisumu vainagoja laba ziņa — atradies sponsors! Tas izvirzīja prasību — visas nedzirdīgo lomas tēlo dzirdīgie, bet lugā tādi bija seši. To nu nekādi nevarēja pieļaut, un nācās meklēt citus naudas devējus.

dabūt darbu tāpēc, ka viņi nevar runāt pa telefonu.

FAKTS: Lietojot nedzirdīgajiem domā-
tās telekomunikācijas ierīces (piemēram,
teksta telefonus) un translācijas pakalpoju-
mus, cilvēki, kuri ir nedzirdīgi, ir spējīgi lie-
tot telefonu, lai darītu to, ko viņi grib, pie-
mēram, piezvanīt draugiem vai pasūtīt
picu.

MĪTS: Nedzirdīgi cilvēki nevar lietot te-
lefonu.

FAKTS: Dažiem vārdzirdīgiem cilvē-
kiem atlikusi dzirde ir pietiekama, lai varētu
runāt pa telefonu. Nedzirdīgās personas
lieto ierīci, ko sauc par teksta telefonu, un
komunikācijas centru, kas zvanīto tekstu
tālāk nodod runātā veidā. Tagad nedzirdī-
gie sāk lietot mobilo telefonu ar ekrānu, kas
ļauj viņiem sarunāties ar partneri zīmju va-
lodā.

MĪTS: Nedzirdīgie cilvēki dzīvo pilnīgi
atšķirīgi no citiem cilvēkiem.

FAKTS: Nedzirdīgie cilvēki atrodas
savrup tikai vienas vienīgas lietas dēļ. Kā
teicis Galaude-
tas universitātes (ASV, vienī-
gā nedzirdīgo universitāte pasaulē) presi-
dents Kings Džordans: «Nedzirdīgie cilvē-
ki var darīt visu, izņemot dzirdēt.»

Rakstā izmantoti materiāli no interneta.

Par spīti nedzirdībai

Džuliāna Felda: aktrise un sabiedriskā darbiniece

*Šis sapnis dzima jau tad, kad ma-
zajai meitenītei bija tikai četri gadi. Tad
viņa nejauši sastapa kādu ievērojamu
aktieri. Džuliāna Felda savu sapni loloja
un saudzēja, vairoja un audzēja. Gāja
apzinīgi uz savu mērķi un beidzot trīs-
desmit divu gadu vecumā tam arī tuvo-
jās...*

Džuliāna piedzima pilnīgi nedzirdīga. Ģimenē tādu gadījumu neviens neatcerē-
jās vairākās paaudzēs, un neviens ārsts tā
arī nespēja pateikt — kāpēc tā notika. Mei-
tenes tēvs bija armijas cilvēks, tāpēc bērni-
ba pagāja, pārvietojoties no vienas pilsētas
uz citu, mainot skolas vienu pēc otras.

Liktenis lēma Džuliānai vispirms nonākt
Dž. Treisija klīnikā — mācību iestādē Lo-
sandželosā, kurā uzturējās arī amerikāņu
slavenā aktiera S. Treisija nedzirdīgais
dēls. Te Džūlija mācījās piecus gadus, te
arī iepazīs ar jau minēto slaveno aktieri

Pēc ilgiem pūliņiem filma tika uzņemta
ar nedzirdīgiem aktieriem (arī Džuliānu) vi-
sās atbilstošās lomās, un šī filma ieguva
populāro Emijas balvu — 1986.

Džuliāna vairākus gadus lasīja lekcijas
dažādās ASV augstskolās par nedzirdīgo
kultūras tradīcijām. Viņa gatavoja projektus
un ieguva līdzekļus savas nedzirdīgo teātra
trupas «Baltā Roze» uzvedumiem. Pati ie-
studēja galveno — Blanšas lomu lugā «Ilgu
tramvajs». Līdztekus kā direktore vadīja
apvienību «Zīmju mākslas kultūra» un vei-
ca lielu darbu nedzirdīgo profesionālās
orientācijas jomā.

Vienu gadu ASV nacionālajā telekom-
pānijā vadīja programmu «Nedzirdīgo mo-
zaika». Tas bija pusstundu garš šovs reizi
nedēļā. Šis raidījums saņēma piecas «Emi-
jas balvas» kā pirmais, kurā tik daudzpu-
sīgi un interesanti miljoniem cilvēku tika
stāstīts par nedzirdīgajiem, viņu valodu,
kultūru, vajadzībām.

Džuliāna noorganizēja un vadīja arī
zīmju valodas tulku komandu vairākiem
citiem šoviem.

Tagad Džuliāna Felda strādā advokātu
birojā, kas sniedz pakalpojumus nedzirdī-
gām sievietēm, kas cietušas no varmāci-
bas, kā arī sabiedriskā organizācijā «Ne-
dzirdīgo tiesības un pārstāvniecība», pārzi-
not izglītības un sociālās palīdzības jau-
tājumus. ♦

Ceļojums

Vēlas sasniegt Ginesa rekordu

63 gadus vecais Minskas iedzīvotājs Vladimirs Jarecs vēlas iekļūt Ginesa Rekordu grāmatā kā pasaulē vienīgais nedzirdīgais cilvēks, kas uz motocikla apceļojis apkārt zemeslodei.

Un, liekas, viņš jau ir tuvu šī mērķa sasniegšanai. Jarecs šķērsojis 29 valstis un pieveicis 69 tūkstoš jūdzes. Viņš tikko izbraucis no Amerikas Peorijas pilsētas uz Kaliforniju, bet no turienes uz Meksiku un tālāk — cauri visai Latīņamerikai uz Uguns Zemi. Vēsturiskais brauciens iesākās pirms diviem gadiem, bet Peorijā Vladimiram nācās aizkavēties uz 7 mēnešiem. Pagājušā gada 13. oktobrī viņš sliktos laika apstākļos un spēcīgā vējā 74. autostrādē sadūrās ar kravas mašīnu. Ar daudziem lūzumiem motociklistu atrada vietējie iedzīvotāji, kuri nogādāja viņu slimnīcā, bet pēc tam viņš ārstējās sava glābēja mājā.

Tikšanās Puertoriko

Pirmo reizi par Vladimiru Jarecu pastāstīja Krievijas goda konsule Puertoriko Anastasija Kicula. Viņi iepazinās, kad sava brauciena vidusposmā Jarecs bija nokļuvis puertorikāņu galvaspilsētā.

«Reiz, kādā svētdienā, tas bija 2002. gada rudenī, es biju nonākusi Sanhuanas vecpilsētas daļas laukumā,» stāstīja Anastasija Kicula. «Un pēkšņi ievēroju: pie vietējās pasta ēkas sienas izvietoti Maskavas, Sarkanā laukuma attēli, bet zem tiem — uzraksti krievu valodā. Pavēros visapkārt, redzu: netālu kaut kāds vīrietis, ar muguru pagriezies pret mani, turpina izkārt fotogrāfijas.

Es pieeju un saku: «Labdien!» Viņš man neatbild. Es vērsos no jauna. Nekāda efekta. Un tad sapratu, ka viņš ir nedzirdīgs. Viņš man uzrakstīja savu vārdu, uzvārdu un uz papīra aprakstīja, ka atbraucis ir no Baltkrievijas, ka veic motobraucieni apkārt pasaulei.

Līdz tam Vladimiris pabija Venecuēlā, kur krievu ļaudis viņam ļoti palīdzējuši. Rokās viņš turēja kaudzi ar fotogrāfijām un dokumentiem vairākās valodās, kuri izskaidroja, kas viņš ir un ar ko nodarbojas. Es viņam vaicāju: «Kur jūs apmetāties?» «Es nezinu,» viņš man raksta. Es viņu uzaicināju pie sevis. Viņš pie manis nodzīvoja pusotru mēnesi, kamēr mēs «izsitām» motociklu «Java» no aviokompānijas, kas to bija nogādājusi uz Puertoriko, bet pēc tam šo kravu noformējām muitā.

Iedomājieties tikai! Viņš taču visur tā

dara: atbrauc uz to vai citu pilsētu un uz kādas māju sienas sāk līmēt fotogrāfijas. Protams, apkārt sapulcējas cilvēki. Viņš tiem dod zīmīti, kurā ir stāstīts par viņa braucienu un Ginesa rekordu grāmatu. Tad arī viņš lūdz palīdzēt ar naudu — benzīnam.

Pirmām kārtām palīdz «motobrāļi». Motociklistu savienība ir neticami saliedēta. Un viņos Jarecs izsauc patiesu simpātiju. Pie vietējā «Harleja Deividsona» dīlera mēs ievācām vislielāko summu, kura ļāva Vladimiram turpināt ceļojumu. Bet palīdz mums ne tikai motociklisti, bet arī paši parastākie cilvēki.»

Čehu ražotais motocikls, kuru izvēlējies Vladimirs Jarecs, — «Java — 350», maigi runājot, nav labākais transporta līdzeklis tādā ceļojumā. Dažādu valstu etiķetes un neturimi, protams, piedod tam kaujiniecisku izskatu. Pāris putuplasta plākšņu sānos spēlē balansa lomu. Laikam krieviem tā pieņemts: Jareca motocikls — tā ir funkcionalitātes uzvara pār modi un ārējo izskatu.

Sapnis un dzīve

Savu sapni Vladimiris sāka īstenot dzīvē 1967. gadā. Iesākumā viņš iekaroja PSRS, aizbraucot no Baltkrievijas līdz Magadanai. Runā, ka padomju milicija negribēja viņam dot vadītāja tiesības, un tad viņš devās ceļā bez tiesībām. Bet, kad viņš atgriezās dzimtajā pilsētā ar publikāciju kaudzi no vietējām avīzēm, kurā tika aprakstīts viņa brauciens, tiesības tam tika izdotas.

Pēc tam Vladimiris pie sava sapņa atgriezās tikai 2002. gadā. Viņš apbraukāja gandrīz visu Eiropu, ieradās Marokā, no turienes uz Kanāriju salām, pēc tam aizlidoja uz Venecuēlu, uz Sentlūsijas salu un Puertoriko. Ar prāmi devās uz Dominikānas Republiku, izbrauca Haiti, šķērsoja Kubu, pārlidoja uz Jamaiku un pēc tam uzņēma kursu uz Floridu. Pēc tam viņam bija pats garākais maršruts — viņš izbrauca caur visiem Amerikas štatiem, ieskaitot Haiti un Aļasku. Tagad viņam līdz rekorda sasniegšanai atliek tikai pabūt Austrālijā un Āzijā.

Tragēdija Ilinoisā

Un viss ritēja labi līdz laikam, kamēr Vladimiris iekļuva avārijā. Tajā vakarā pretim braucošā kravas mašīna uzmeta viņa motociklu gaisā. Notikuma vietā sapulcējās cilvēki, kuri palīdzēja Vladimiru atgriezt pie dzīvības.

Viņš nekad neuzzinās, cik cilvēku piedalījās viņa glābšanā. Kāda sieviete no supermārketā palīdzēja iegādāties Vladimiram apakšveļu, lai tas Pateicības dienā varētu apģērbties visā jaunā.

Šajā sarakstā ir arī ķirurgs, kas sadzie-

Uz Baltām naktīm Somijā!

Nākamvasar ikviens laipni lūgts apmeklēt nedzirdīgo Balto nakšu festivālu Somijā.

Tiešā tulkojumā tas saucas Pusnakts saules festivāls — Midnight Sun Festival, un tas notiks no 2005. gada 3. līdz 9. jūlijam pilsētā Saariselka Somijas eksotiskākajā daļā — Lap-

zemē (1100 km uz ziemeļiem no Helsinkiem). Nu tur, kur dzīvojot Santa Klāuss jeb — latviski — Ziemassvētku vecītis. Šī ir vieta, kur 60 dienas gadā, tas ir, vasaras mēnešos, saule nenoriet aiz apvāršņa un «nakts ir bez nakts».

Te dzīvo sāmi — 7000 cilvēku tautiņa ar ļoti īpašu nacionālo kultūru, tradīcijām, valodu, dzīvesstilu.

Nu, lūk, uz šādu interesantu vietu aicina maza vietējā *Lansi — Pohjan Kuurotry* kopiena ar saviem 19 biedriem, kas šo pasākumu rīko par godu Somijas Nedzirdīgo asociācijas 100 gadu jubilejai.

Festivāla programmā paredzēti daudzi aizraujoši izklaides pasākumi — tikšanās brīvā dabā piknikos, uz kuģa krūzos, kanoe airēšanas turnīros, meklējot un sijājot zeltu, makšķerējot zivis, pārgājienos kalnos un velobraucienos, muzeju un teātru apmeklējumos, burbulvannās un saunās, helikopteru izlidojumos, laivu nobraucienos pa krāčainām upēm, klubos, deju zālēs utt. Maz oficiālu runu, daudz aizraujošu izdarību, iespējas iepazīt citam citu, šo savdabīgo zemes nostūri ar tās ļaudīm, kultūru, mākslu.

Prospektā ievietotās fotogrāfijas liecina par šīs vietas skaistumu gan dabā, gan cilvēku tradīcijās.

Par piedāvoto izklaizi izmaksām un cenām vēl netiek ziņots, par tām sola informēt 2005. gada pavasarī. Bet viesnīcu gan jau vajagot pasūtīt, aizpildot speciālu anketu (pieejama redakcijā). Ziņas par viesnīcām skat. <http://www.riekkoparvi.fi>.

Liekas, ka šis ir visai interesants piedāvājums, lai nākamo vasaru padarītu par jauku un neaizmirstamu. ♦

Tragēdija...

Sākums 5. lpp.

dēja viņa salauztos kaulus (Jarecam bija 29 lūzumi), un kāds dīleris, kas uzdāvināja Vladimiram jaunu motociklu BMW F650GS, uz kura viņš varēja turpināt savu braucienu, un kāds iedzīvotājs, kas deva viņam savā mājā apmešanās vietu...

Jareca atrašanos slimnīcā apmaksāja pati slimnīca. Tā

pieder kādai vietējai baznīcai, kurai ir īpaša programma – apmaksāt izdevumus visiem slimniekiem, kuri paši to nespēj. Vladimiram ļoti paveicās, jo Amerikā nav nemaz tik viegli atrast tāda veida hospitāli.

Nemot vērā Vladimira atrašanās laiku slimnīcā, viņa transportēšanu ar helikopteru no notikuma vietas un rehabilitācijas periodu, kura laikā par viņu rūpējās medmāsa, tas izmak-

sāja 200 tūkstošus dolārus. No tiem pats slimnieks, saprotams, nesamaksāja nevienu centu.

Pie patvērumu devušā mājas saimnieka Vladimirs pavadīja divarpus mēnešus. Motociklistam pat tika ierādīta atsevišķa istaba.

Kāds pārsteidzošs, piedzivojumiem bagāts liktenis ir šim cilvēkam! Labu ceļavēju viņam tālāk! ♦

Secinājumi**Zīmju valoda un nedzirdība**

Pēdējo 200 gadu laikā divas reizes pieaudzis nedzirdīgu cilvēku skaits.

Virdžīnijas štata (ASV) universitātes pētnieki šo apstākli saista ar zīmju alfabēta rašanos 19. gadsimtā, kad kurlmēmiem cilvēkiem radās iespēja vairāk kontaktēties citam ar citu un veidot ģimenes, — konstatēts, ka 85 procentos gadījumu nedzirdība iedzimst.

Zināmi vairāk nekā 100 ģeņi, kuri rada dzirdes zaudējumu. Nedzirdīgo pārim ir iespēja radīt bērnu ar pilnīgi normālu dzirdi, tomēr tas notiek retāk nekā tad, ja kāds no vecākiem ir dzirdīgs. It īpaši, ja bojāts viens no svarīgākiem ģeņiem — koneksīns. Šī anomālija ir par iemeslu pusei kurluma gadījumu. Lielā daļā ģimeņu nedzirdība iedzimst pēcnācējos.

Pētījuma vadītājs Volters Nanss uzskata, ka iegūtie rezultāti ir pamats nopietnam uzturamam: «Ja izpēta, kā izplatās iedzimtais nedzirdīgums, var saskatīt līdzību ar to, kā pirms 160 000 gadu visā cilvēcē izplatījās valodu pielietojums.» ♦

Kas, kur, kad**Zīmju valodas tulku forums**

Pēc kārtas divpadsmitais šāds **Eiropas mēroga forums šogad notika Vantā, Somijā 24. — 26. septembrī**, un tajā piedalījās ZV tulku dinastijas pārstāvji no visām Eiropas valstīm, arī no Latvijas — L.Janševska un I.Lāce — Miežite. Mājaslapa: www.efsl.org.uk/2004agm.html

Filmu skate

Otrais Starptautiskais filmu festivāls par invalīdu tēmu notiek šī gada 3. — 5. decembrī Austrālijā, Melburnā. (Filmas gan jau bija jāiesūta līdz 31. jūlijam.) Mājaslapa: www.artsaccess.com.au/news/index.cfm?id=271

❖ Sports ❖ Sports ❖ Sports ❖ Sports ❖**Šahisti Vācijā****Vita Kamare**

Šogad 24. jūlijā Vācijas kūrortpilsētā Malentē notika Pasaules nedzirdīgo šaha individuālais čempionāts sievietēm un vīriešiem.

Šāds pasākums notiek reizi četros gados. No Latvijas piedalījās Marina Artjomova un Ēvalds Klušs. Starptautiskajā nedzirdīgo šaha atklātā turnīrā piedalījās Aigars Kamars. Kā tūristes — līdzjutējas jeb fani es (autore) un Liēna Čerepkova.

Sportistu un tūristu ikdienas gaitas bija atšķirīgas. Tūristi, cik nu katram finanses atļāva izklaidējās, atpūtās, bet sportistiem tas viss bija liegts. Lai piedalītos sacensībās, nācās izmantot gadskārtējo atvaļinājumu, krāt naudu ceļa izdevumiem, iztikai un dalībmaksai. Jā, to spēj tikai īsti šaha sporta entuziasti. Un tad vēl sacensības katru sēdēt telpā pie šaha galda, visu uzmanību, domas koncentrēt šaha spēlei 5 — 6 stundas. Man kā tūristei bija iespēja vērot notiekošo. Tādēļ vēlos pastāstīt, kā sportisti darbojās, kā 14 dienas dzīvojam citā valstī.

Turpceļš un iekārtošanās

Piektdien, 23. jūlijā. Veiksmīgi nokļuvām Hamburgā, šim nolūkam aviobiļetes bija rezervētas pirms pusgada (cena 137 lati). Mūs sagaidīja vietējais

šoferis. Lidostā uzkavējamies stundu, gaidot Slovakijas šahistus.

Mikroautobusā kopā ar mums brauca Skotijas nedzirdīgais un neredzīgais šahists ar tulku — pavadoni (*attēlā lejā*). Visu ceļu tulks viņu nepārtraukti informēja par notiekošo ar zīmju palīdzību, pieskaroties plaukstai. Viņam sacensību norises laikā nodrošināti divi tulki — pavadoni maiņās. Uz viņu raugoties, domāju — arī Latvijā ir nedzirdīgais redzi zaudējušais šahists Andrejs Aramins. Viņam tāda aprūpe nav nodroši-

nāta. Var redzēt, ka Skotijā sociālā aprūpe ir augstā līmenī.

Pēc 2 st. braucien nonācām labi koptu privātmāju un vasarnīcu pilsētā Malentē. Kempingā mums ierādīja 2 istabiņas (par diennakti cilvēkam — 16,50 eiro). Pēc iekārtošanās izlūkojām tuvāko apkārtni. Sporta zāle — sacensību vieta atradās pusstundas gājienā gar ezeru. Apmeklējām veikalu — darbnīcu, kur tiek ražoti un realizēti stikla izstrādājumi. Vakārā noguruši atgriezāmies naktsmītnē, vakariņās iztikām ar līdzpaņemtām sviestmaizēm.

Iepazīšanās diena

Sestdien, 24. jūlijā. Sacensību atklāšanas diena. Parādē nostājās 23 valstu komandas, 173 sacensību dalībnieki. No pieteiktām komandām neieradās Bangladeša un ASV. Tika noteikts sacensību laiks čempionātā: sievietēm — 2 stundas, 40 gājienu un vēl

papildus 30 min., vīriešiem – 2 st., 40 gājieni plus 60 min., atklātam turnīram – 2 st., 40 gājieni plus 30 min.

Ievēlēja konfliktu komisiju. ICSC loceklis Salovs ieteica tās sastāvā arī mūsu M.Arťjomovu. Ar ievadrunām uzstājās Vācijas Nedzirdīgo Sporta asociācijas prezidents un ICSC prezidents. **Daži fakti!** Turkmēnija šādās sacensībās piedalījās pirmoreiz, pirmoreiz notiek arī Pasaules Nedzirdīgo šaha individuālais čempionāts jauniešiem. Daudzi mūs uzskatīja par krieviem. Mēs skaidrojām, ka esam latvieši no jaunās Eiropas dalībvalsts Latvijas. Marina un Ēvalds samaksāja dalībmaksu – katrs 30 eiro. Iepriekšējās starptautiskās sacensībās dalībmaksu sedza LNSF, bet šoreiz atteicās, nesniedzot nekādu finansiālu atbalstu. ICSC locekļi pauda neapmierinātību par kontaktu trūkumu ar Latvijas NSF – uz viņu jautājumiem netiekot sniegtas atbildes.

Pārtraukumā kāds vietējais puisis – Haralds uzaicināja mani un Lienu iepazīties ar pilsētu. Piebraucot pie restorāna, viņš vēlējas ieturēt pusdienas, aicināja arī mūs līdzī. Centāmies pieklājīgi atteikties, jo naudas trūkumā bija neērti atzīties. Pēc pierunāšanas piekritām iedzert tikai tēju. Sarunājoties mums bija diezgan jāpiepūlas saprast svešos žestus. Haralds strādā pie kompjūtera, pieņem pasūtījumus un nosūta preces pēc kataloga «Otto». Šajā firmā strādājot 1500 cilvēku. Starp tiem 9 nedzirdīgie un 20 vārdzirdīgie. Viņi par darba trūkumu nesūdzas.

Zaudējumi un uzvaras

Svētdien, 25.jūlijā, no rīta piecēlos jau pussešos, gatavoju brokastis šahistiem. Uz sacensību vietu viņus aizveda ar mikroautobusu. Ar Lienu pastaigā pie ezera kāda sastaptā atpūtniece (dzirdīga), interesējās no kurienes esam. Tādu Latviju viņa nezināja. Tad Liens sāka sparīgi skaidrot: «Somiju taču zināt? Uz kartes Latvija atrodas zem Somijas.» Secinājām: citreiz jāņem līdzi karte, lai parādītu vietu, kur atrodas mūsu zeme.

1. kārtā Marinai ar šveicieti paveicās 1:0. Ēvaldam nācās spēlēt ar ļoti spēcīgu šahistu no Krievijas Salovu. Zaudējums 0:1.

Smaga diena, bet vēl sešos vakarā jāspēlē otrā kārtā. Marina spēlēja ar čehieti – 0:1. Ēvalds ar slovāku – 0:1. Aigars ar krievieti – 0:1, diemžēl zaudējumi.

Pārnāca noguruši naktsmitnē pusrakti.

Pirmdien, 26.jūlijā. Ar Lienu atpūtamies pie dabas krūts, bet šahisti neatlaidīgi cīnījās – visa uzmanību koncentrēta vienā punktā.

Rezultātā **3. kārtā spēlēt pret Poliju Ma-rinai uzvara 1:0.** Ēvaldam ar Ungārijas

šahistu neizšķirts 1/2:1/2. **2.kārtā Aigaram uzvara pret Skotiju 1:0.**

Otrdien, 27.jūlijā kā vienmēr pl. astoņos brokastis. Tālāk tūristiem atpūta, sportistiem – darbs. Spēlējot 4.kārtu, Marina zaudēja 0:1 Itālijas šahistei. Ēvaldam neizšķirts 1/2:1/2 ar Šveici. **3.kārtā Aigars ar Holandi 0:1.** Brīvākā brīdī tikāmies ar ICSC ģenerālsekretāru Filipu Gardneru no Anglijas. Ar humoru viņš centās mūs izklaidēt un stāstīja, ka Anglija, iestājoties ES, atteicās no eiro un paturēja nacionālo valūtu. Angļi neapmierināti ar daudziem iebrucējiem no Ķīnas un citām musulmaņu valstīm.

Trešdien, 28.jūlijā. Parastais dienas ritms. Ar Lienu saulojamies, vērojam kanoe laivas ezerā, apskatījām Malentes apkārtni, staciju. Šahistiem neveicās – visiem zaudējumi.

5.kārtā Marina 0:1 ar Ukrainas šahisti. Ēvaldam 0:1 ar Bulgārijas spēlētāju. **4.kārtā Aigaram 0:1 ar Itāliju.**

Laimīgās reizes

Ceturtdien, 29.jūlijā. Aigaram brīvdiena. Es, Liens un Aigars ar vilcienu devāmies uz tuvāko pilsētu Eutinu – lielāko, ar plašākiem veikaliem. Pēc pamatīga pilsētas apskata radās vēlēšanās iestiprināties. Ēdienkarte vācu valodā. Oficiante, ieraugot žestus, neapmuls, pasniedza papīru un rakstāmo. Ko nu? Neviens vācu valodu neprotam. Uzzīmēju vistu. Oficiante seju pārklāja saprotošs smails. Viņa mūs saprata!

Vakarā uzzinājām priecīgu vēsti: **6.kārtā Marinai uzvara 1:0 spēlēt pret Vācijas pārstāvi, Ēvaldam arī – ar 1:0, pieveicot Skotijas pārstāvi.** Laimīga diena.

Vietējie laikraksti ziņoja par nedzirdīgo šaha čempionātu. Skatlogos afišas vēstīja, ka pilsētā notiek pasākums nedzirdīgajiem.

Piektdien, 30.jūlijā. 7.kārtā Marina pieveica Rumānijas šahistu – 1:0. Bet Velsa 1:0 – Ēvaldu. **5.kārtā Aigaram uzvara, ar 1:0 pieveicot Itālijas šahistu.**

Pēc sacensībām satikām Hāraldu. Viņš piedāvāja mums doties uz viņa privātmāju Gromitz. Uzcienāja un palutināja mūs restorānā. Pludmalē daudz laužu, kas gaidīja ikgadējo salūtu par godu pilsētai. Bruģi ierakstīti to pilsētas iedzīvotāju vārdi, kuri ziedojuši naudu pludmales labiekārtošanai. Uz ceļiem daudz mašīnu – sastrēgums! Esam spiesti gaidīt līdz pustrījiem naktī. Laiku īsinājām Haralda mājās – plāpājot, apskatot saimnieka Turcijas ceļojuma fotogrāfijas. Uz naktsmitni kempingā Haralds mūs atveda četros no rīta. Paldies viņam! Mēs ar savu «budžetu» to visu nespētu atļauties!

Sestdien, 31.jūlijā. 8.kārtā Marina 1/2:1/2, spēlējot ar Lietuvu. Ēvaldam zaudējums 0:1 ar Islandi.

Pirmajam olimpietim — 90

Ērika Caune

Pēteris Ugārs mācījies Laizānu Kurlmēmo skolā. 1933. gadā, uz brāļa aicinājumu pārcēlās dzīvot Rīgā. Strādāja kopā ar brāli Šoseju un zemesceļu departamenta degvielu noliktavā (pildīja 200 litrīgās mucās degvielu).

Nedzirdīgo klubs tajā laikā atradās Grēcinieku ielā 20. Nedzirdīgie ļoti daudz ceļoja pa Latviju, var teikt «krustām šķēršām». Pēterim ļoti patika ceļot, gan ejot, gan braucot ar velosipēdu.

Brīvajā laikā daudz arī soļoja un skrēja – trenējās pats un rezultāti auga. Tos ievēroja sporta vadītāji, un Pēteris saņēma uzaicinājumu piedalīties olimpiādē. Tagad sākās nopietni treniņi (bez trenera). Viens pats skrēja un skrēja, tik cik spēka, ātrāk un ātrāk...

Bija 1939. gada 22. augusts, tikko nosvinēta 25 gadu jubileja, kad elegantā baltā uzvalkā Pēteris Ugārs sēdās kuģīti un prom uz Stokholmu, Vispasaules nedzirdīgo sporta spēlēm. Piedalījās 1500 m un 5000 m skrējienos.

Pēterim sports bija dzīvesprieks. Strādājot Rīgas MRK grāmatniecības cehā, viņš trenējās un bija Nedzirdīgo biedrības izlases komandas dalībnieks vieglatlētikā.

Pēc nostrādātiem 20 gadiem Rīgas MRK, Pēteris Ugārs aizgāja pensijā ar devīzi «*Vēl varu strādāt, vēl varu skriet*» un uzsāka darbu kultūras namā «Rītausma» par strādnieku (darīja visdažādākos darbus pēc vajadzības) un no sirds atbalstīja sporta darbu.

Sevišķi lielu palīdzību sniedza tūristu salidojumu organizēšanā. Bez mūsu Ugāriņa salidojums nebija iespējams.

Kā saimniecības vadītājs, viņš rūpējās par tēlu pilsētiņas iekārtošanu, šķēršļu joslas sagatavošanu, produktu glabāšanu un uztura pagatavošanu sacensību tiesnešiem.

Tūristu salidojums bija viens no skaistākajiem un draudzīgākajiem sporta pasākumiem. Te piedalījās visu nodaļu sportisti gan sacensībās, gan ar priekšnesumiem pie draudzības ugunsкура. Savu roku pielika arī P.Ugārs.

Vēlreiz visa lielā sportistu saime sveic Pēteri Ugāru ar lielo dzīves sasniegumu – 90 gadiem! ♦

Galvenā redaktore ILZE KOPMANE. Datormaksts: BRIGITA ALDERSONE

**Gudrais atzīst, ka zina maz
Latviešu sakāmvārdus**

Nākamais numurs 30. oktobrī

Šahisti...

Sākums 6.lpp.

6.kārtā Aigaram 1/2:1/2 ar Islandi. 8.kārtā 7 valstu šahistes cīnījās par 3.vietu. Viņu vidū arī Marina, bet par nozēlošanu šoreiz viņai neveicās.

Nedaudz atelpas

Pēc sacensībām par Latvijas šahistes gādību izdodas bez maksas apmeklēt baseinu. Un tomēr — apnicis būt atkarīgiem no citu palīdzības un žēlastības. Sevi mierinām — mēs taču esam ES, cerams, ka ar laiku dzīves līmenis Latvijā būs kā citviet Eiropā.

Svētdien, 1.augustā, ICSC kongress. Neviens no mums nav kongresa delegāts. Visu jautājošie skatieni pīvērsās mūsu grupai. LNSF šo pienākumu nevienam no mūsu šahistiem neuzticēja. Acīmredzot neatzina par vajadzīgu. Neko darīt, devāties kopīgā izbraucienā ar pārējiem viesiem uz atrakcijām. Atkal mūs pavādīja Haralds, aizveda uz Travemundi: pludmalē smilšu skulptūras veidotas par olimpiādes tēmu. Haralds nopērk biļetes, neskatoties uz mūsu protestiem (invalidiem atlaides — 6 eiro). Mums kļuva neērti izmantot viņa labvēlību.

Volejbols

Tartu (Igaunijā) 31. jūlijā notika turienes sporta kluba «KAAR» 10. gadadiņai veltīts starptautisks turnīrs volejbolā ar 5 komandu līdzdalību, to skaitā 1 — no Rīgas (attēlā).

Spēles notika vienā no pilsētas sporta laukumiem, turklāt pēc nogurdinoša brauciena no agra rīta. Sportisti spēlēja labi, ja ņem vērā šo situāciju, un ieguva 4. vietu.

RSK uzdāvināja piemiņas suvenīru un aizvadīja draudzīgu vakaru piknikā brīvā dabā.

Šovasar notika arī starptautiskās sievietes volejbola sacensības Ungārijā, Budapeštā.

Mūsu komandai nācās spēlēt ar trim vietējām komandām. Mums neveicās tā, kā

Ciemos pie draudzenes

Pirmdien, 2.augustā. Neveiksmīga diena. 9.kārtā Marinai 0:1 spēlēja ar Ukrainu zaudējums, arī Ēvaldam 0:1 zaudējums spēlēja ar Lietuvu. 7.kārtā Aigars 0:1 zaudēja Polijai.

Satiku bērnības draudzeni Janu. Abi ar vīru uzaicināja pacienoties viņu dzīvesvietā pie Dānijas robežas 2 st. brauciena atālumā. Dānijā dzīvo draudzenes vīramāte. Viņa mūs uzņēma ļoti viesmīlīgi ar bagātīgu un garšīgu cienastu.

Otrdien, 3.augustā. 10.kārtā Marinai 0:1 ar Kazahiju, Ēvaldam 0:1 ar Angliju. 8.kārtā Aigars — brīvs.

Trešdien, 4.augustā. 11. kārtā Marinai 0:1 ar Krieviju, Ēvaldam 0:1 Turkmēniju. 9.kārtā Aigars uzvar 1:0 Turkmēniju.

Sacensības beigušās

Sacensības noslēdzās ar šādiem rezultātiem: Marinai Artjomovai 9.vieta (12 dalībnieces), Ēvaldam Klušam 28.vieta (28 dalībnieki), Aigars Kamars 19.vietā starp 31 dalībnieku. Ēvalds un Aigars starptautiskās sacensībās piedalījās pirmo reizi.

Vakarā noslēguma ceremonija, atvadu mielasts, un ceturtdien, 5.augustā atgriezāmies Rīgā. ♦

gribētos. Tāpat citīgāk jātrenējas, lai būtu labāki rezultāti. Labi joprojām spēlēja Dace Lukse. Notika arī Budapeštas apskate. Skaista pilsēta.

Minifutbols**Andris Bergmanis**

Starptautiskās sacensības futbolā šovasar arī notika Rīgā, Daugavas stadionā ar 10 komandu līdzdalību (Latvija (6), Lietuva (2), Anglija (2)). To skaitā pirmoreiz 2 sievietes komandas no Latvijas.

Spēcīgākie izrādījās angļu sportisti, bet turpat pēdās mina abas RSK komandas, iegūstot 2. un 3. vietu. Turklāt kā rezultatīvākais vārtu guvējs tūlīt aiz angļu uzvarētāja (9 p.) sekoja N. Sjutrukovs (8 p.).

Par labākajiem spēlētājiem atzina Aleksandru Romanovu, Džemu Kalnu un Lauri Gaili.

Pirmajām 3 vietām medaļas, labākajiem — kauss.

Angļu sportisti bija ļoti apmierināti gan ar sacensībām, gan arī brīvā laika programmu, iepazīšanos ar Vecrīgu, muzejiem, mūsu RH centra mūsdienīgo iekārtojumu, lētajām precēm

Mīļi sveicam

Pa kādai dzeltenai lapai, pa lietus lāsei un straujai vēja brāzmai gar vaigu — tā jums sveicenu sūta Daba. Bet mēs vēlam veselību, satību, pārticību un sirdsmieru. Tiklīdz gadu gaitai, dzīves ritumam!

75

1. X ANNA ŠETKINA, Rēzeknes biedrība
6. X ALFONS UPE, Ventspils
8. X DZIDRA BALTĀ, Rīgas
12. X MILDA CIRCENE, Smiltēnes
26. X AGAFIJA GRIGORJEVA, Rīgas

70

6. X INĀRA ZUNDA, Rīgas
8. X RITA ZUJEVSKA, Rīgas

60

7. X VIKTORS PŪCE, Kuldīgas
16. X KĀRLIS JERIKS, Rīgas
20. X LĪVIJA SARKANBĀRDE, Rīgas
30. X MARTA VALAINE, Rīgas

55

4. X JANĪNA BIRGELE, Kuldīgas
14. X INTA KURME, Rīgas
23. X RITA MALZUBRE, Rīgas
25. X FILIPS LAVRENOVS, Rīgas
28. X PĒTERIS ERIŅŠ, Rīgas

50

1. X MONIKA RUŅGE, Rīgas
4. X IVANS ZARIŅŠ, Rīgas
8. X MĀRIS VIRTĪGS, Rīgas biedrība.

veikalos utt. Tiesa, gadījās arī nelaime uz ielas, vienu futbolistu sabrauca auto.

No angļu kolēģu pieredzes mēs savukārt varējām mācīties, kā veidot izdales un reklāmas materiālus sakarā ar sacensībām. Ļoti apmierināti bija arī daudzie sacensību vērotāji. ♦

RSK «NS» ziņo

2. oktobrī pl. 10

Rīgas Nedzirdīgo meistarsacīkstes

krosā pie sporta centra «Anņimuiža», Anņimuižas bulvārī 31, Imantā.

Distance: vīriešiem — 3 km, sievietēm — 1,5 km, veterāniem un veterānēm (40 gadi un vecāki) — 1,5 km. 6 medaļas gaida jaunos īpašniekus — uzvarētājus!

Interesanta iespēja

Piedāvājam Jums būt par līdzjutējiem starptautiskās orientēšanās sporta un galda tenisa sacensībās nedzirdīgajiem Ukrainā, Kijevā 29. — 31. oktobrī.

Programmā: brauciens ar autobusu caur Viļņu, Poliju uz Kijevu, sacensību vērošana un atpakaļceļš. Orientējošā cena apm. 70 — 100 Ls, atkarībā no grupas lieluma (cenā iekļauti izdevumi par vizām, transportu, naktsmitne ar brokastīm, apdrošināšana). **Pieteikties līdz 5. oktobrim pa e-pastu: deafpepe@baltinet.lv, mob. Tel. 6315198 (minēt vārdus obligāti) vai griezties «Kopsoli» redakcijā.**